

Praktikum

Turbo Pascal 1.5
sa rješenim zadacima

Pregled i značenje **nekih** funkcija i procedura TurboPascala

1.	Opis funkcije	Funkcija	Primjer funkcije	Rezultat
2.	Cjelobrojno dijeljenje	DIV	3 DIV 2 1 DIV 2	1 0
3.	Ostatak cjelobrojnog djeljenja	MOD	1 MOD 2 2 MOD 2	1 0
4.	Kvadrat (x^2)	SQR	SQR (2) SQR (3)	4 9
5.	Kvadratni korijen $\sqrt{x}$	SQRT	SQRT (3) SQRT (9)	1,73 3
6.	Vraća cio dio realnog broja.	TRUNC	TRUNC(2.3) TRUNC(2.7)	2 2
7.	Zaokružuje na najbliži cijeli broj	ROUND	ROUND(-1.49) ROUND(1.5)	-1 2
8.	Apsolutna vrijednost	ABS	ABS(-2.99) ABS(-2.49)	2,99 2,49
9.	Generiše slučajni broj	RANDOM		
10.	Vraća redni broj upisanog znaka	ORD		
11.	Vraća ASCII vrijednost koja odgovara brojnoj vrijednosti	CHR		
12.	Vraća prijedhodnu vrijednost rednog tipa.	PRED		
13.	Vraća slijedeću rednu vrijednost.	SUCC		
14.	Ispituje kraj fajla (da li znak prijedstavlja kraj fajla) <i>Vrijednost vraćene promenljive je true, ako je kao tekući -ispitivani- označen element iz posljednjeg nepraznog (tj. novi). U suprotnom ova funkcija vraća false.</i>	EOF		
15.	Ispituje kraj linije -reda (da li znak prijedstavlja kraj linije)	EOLN		
16.	Direktan (neposredan) i prijevod tekućeg bloka. Ako je komanda u glavnom programu znači prekid -kraj programa. Ako se nalazi u pp procedura završava potprogram u kome je upotrebljena.	EXIT		
17.	Prekid izvršenja programa i odlazak u OS	HALT		
18.	čita vrijednost tastera (<i>Bez čekanja Entera</i>)	Readkey		
19.	Daje dužinu stringa (broj znakova stringa)	LENGTH		
20.	Procedura povezivanja fajla i varijable – povezivanje datotečne promenljive sa konkretnom fizičkom datotekom na disku.	ASSIGN		procedura za rad sa tekstualnim fajlovima
21.	Kreira novi fajl ako ne postoji, a ako postoji briše savsadržaj.	REWRITE		
22.	Otvora postojeći fajl	RESET		
23.	Otvora postojeći fajl za dodavanje novih elemenata	APPEND		
24.	Zatvara otvoren fajl	CLOSE		
25.	Pozicionira –postavlja kursor na zadane koordinate	GotoXY		za poziv procedura neophodan (treba ga deklarirati) modul WinCrt unit
26.	Daje X koordinatu kursora	WhereX		
27.	Daje Y koordinatu kursora	WhereY		
28.	Procedura koja daje sistemski datum Potrebno deklarirati: VAR y, m, d, dw : WORD;	GetDate		za poziv procedura neophodan modul WinDos unit
29.	Procedura koja daje sistemsko vrijeme Potrebno deklarirati: VAR h, m, s, hund : WORD;	GetTime		

Struktura programa u Pascal-u

Programi u Pascal-u se sastoje iz sljedećih elemenata, redom:

1. odeljak deklaracija **obilježja**,
2. odeljak definicija **konstanti**,
3. odeljak definicija **tipova**,
4. odeljak deklaracija **promenljivih**,
5. odeljak deklaracija **procedura i/ili funkcija**, i
6. izvršni dio programa obuhvaćen između begin i end.

```

program STRUKTprimjer;
{Dodatni moduli koje će program koristiti, npr: Wincrt, WinDOS... -->}
uses wincrt;
{Konstante -->}
const konstanta = 128;
{Definisanje korisničkih tipova podataka -->}
type tip_podatka = array [1..24] of integer;
{Varijable uz obavezno deklarisanje njihova tipa -->}
var broj : real;
    dan : tip_podatka;
{Procedura -->}
procedure p;
begin
    {...}
end;
{Funkcija i njezin tip Vrijednosti -->}
function f: byte;
begin
    {...}
end;

```

Naredbe za definisanje tipova i konstanti i deklarisanje nisu izvršne i služe kao dodatne informacije kompajleru (prevodiocu) Pascala.

Deklaracijom varijabli izabranim je imenima je pridruženo svojstvo da prijedstavljaju varijable određenog tipa, s nedefinisanom vrijednošću. Vrijednost im se mora pridružiti posebnim naredbama: za inicijalizaciju, dodjeljivanje, unos i ispis (: =, read, write).

Programiranje ne bi imalo smisla kad ne bi postojao ispis vrijednosti ("rezultata").

Kategorija "cjelobrojni tip" INTEGER definisana je sa:

SHORTINT | BYTE | INTEGER | WORD | LONGINT

Ova standardna imena označava podskupove cijelih brojeva iz domena prijema tabli:

Ime tipa	Domena
shortint	-128 do 127
byte	0 do 255
integer	-32768 do 32767
word	0 do 65535
longint	-2147483648 do 2147483647

Kao i u slučaju cjelobrojnog tipa, postoji nekoliko realnih tipova s različitom domenom (preciznošću) vrijednosti, što je prikazano u sljedećoj tabli:

Tipa	Domena	Broj cifri
real	2.9×10^{-39} do 1.7×10^{38}	11-12
single	1.5×10^{45} do 3.4×10^{38}	7-8
double	5.0×10^{324} do 1.7×10^{308}	15-16
extended	3.4×10^{4932} do 1.1×10^{4932}	19-20
comp	-263 + 1 do 263 - 1	19-20

Zapisi -SLOG (record)

Zapisi (slogovi) su strukture podataka koje se, za razliku od nizova, sastoje od komponenti (segmenata) različitog tipa. Komponente sloga se obično nazivaju polja.

Svako polje poseduje ime i tip.

Imena polja se grade kao i drugi identifikatori. Zapisi se u programu definišu prijeko eksplicitnih definicija odgovarajućih strukturnih tipova podataka ili prijeko anonimnih opisa tipova.

Sljedeći primjer ilustruje eksplicitne definicije strukturnog tipa podataka koji obuhvata zapise:

```
type datum = record
```

```
mesec : (jan,feb,mar,apr,maj,jun,jul,avg,sep,okt,nov,dec);
```

```
dan : 1..31;
```

```
godina : 1900..2100;
```

```
end;
```

Zapis (record) ne mora biti zapisan na nekom disku u nekoj datoteci, on može postojati samo za vrijeme izvršavanja programa, u memoriji.

Datoteke

Sa stanovišta Pascal-a datoteka se sastoji od sekvencijalno poredanih elemenata.

Karakteristično je to da je u svakom trenutku jedan element markiran i zove se tekući element (trenutno aktivni element). Tekući element može biti jedan od postojećih ili novi (tj. jedan iza poslednjeg postojećeg u sekvenci).

I prazna datoteka ima tekući element.

Procedure i funkcije se izvršavaju implicitno nad tekućim elementom, npr. prilikom pisanja ili čitanja uvek se pristupa tekućem elementu.

Pascal raspoznaje tri različita tipa datoteka, od kojih standardnu primjenu imaju prve dvije:

-tekstualna datoteka

-tipizirana datoteka

-netipizirana datoteka

Tekstualne datoteke -procedure i komande za rad sa datotekama-

U Pascalu se ovaj tip datoteke intenzivno koristi. Tekstualna datoteka prijedstavlja poseban tip podataka i postoji posebno rezervirano ime za ovaj tip: text.

Primjer deklarisanja tekstualne datoteke:

```
var datoteka:text;
```

Osnovni element tekstualne datoteke je znak (char). Pošto ovakva datoteka sadrži tekst (ne formalne podatke), u nju se piše i iz nje se čita pomoću stringova.

Datoteke ove vrste postoje nezavisno od programa, imaju spoljnje identifikatore i **u programu se moraju povezivati sa spoljnim imenom koje je nezavisno od programa.**

To se postize procedurom Assign.

Pristup datoteci se vrši pomoću procedure Rewrite, Reset i Append.

Procedura **Rewrite** formira datoteku na spoljnjem mediju ako ona još ne postoji, a ako već postoji onda briše sav njen sadržaj. Posle izvršavanja ove procedure datoteka se sastoji od jedne prazne lokacije koja je tekuća. Treba još napomenuti da ova procedura datoteku otvara u "write-only" režimu, tj. kada otvorimo datoteku ovom procedurom u nju je moguće samo upisivanje.

Primjer korišćenja procedure Rewrite:

```
var f:text; {deklarisanje tekstualne datoteke}
begin
  assign(f,'C:\datoteka.txt'); {povezivanje datoteke sa spoljnjim imenom}
  rewrite(f); {izvršavanjem ove procedure pravi se datoteka "datoteka.txt" u C:\}
  ....
close(f); {posle upotrebe datoteka mora da se zatvori}
end.
```

Procedura **Reset** se koristi pod prijetpostavkom da datoteka već postoji nezavisno od toga da li sadrži neke podatke ili je prazna. U svakom slučaju ona (potencijalne) podatke ne dira i postavlja prvi element za tekući element. Ova procedura datoteku otvara u "read-only" režimu, što znači da je ovom procedurom moguće samo čitanje iz datoteke.

Primjer korišćenja procedure Reset:

```
var f:text; {deklarisanje tekstualne datoteke}
begin
  assign(f,'C:\datoteka.txt'); {povezivanje datoteke sa spoljnjim imenom}
  reset(f); {otvaranje datoteke za čitanje; datoteka mora da postoji!!!}
  ....
close(f); {posle upotrebe datoteka mora da se zatvori}
end.
```

Procedura **Append** otvara datoteku kao da je izvršena procedure Reset, ali se marker tekućeg elementa postavlja na kraj datoteke i u nju sada možemo upisivati nove podatke iza postojećih.

Naravno i ovdje se podrazumeva da datoteka već postoji.

Primjer korišćenja procedure Append:

```
var f:text; {deklarisanje tekstualne datoteke}
begin
  assign(f,'C:\datoteka.txt'); {povezivanje datoteke sa spoljnjim imenom}
  append(f); {datoteka mora postojati!otvorena za nastavljnje upisivanja u nju }
  ....
close(f); {poslije upotrebe datoteka mora da se zatvori}
end.
```

Napomena: prije korišćenja datoteke potrebno je izvršiti Reset, Rewrite ili Append!!!

Funkcija EoF (End of File) je ugrađena funkcija koja vraća promenljivu logičkog tipa (boolean). Vrijednost vraćene promenljive je true, ako je kao tekući označen element iza poslednjeg **nepraznog** (tj. novi). U suprotnom ova funkcija vraća false.

Procedura Close se koristi za zatvaranje datoteke.

Funkcija eoln pokazuje kada nađemo na kraj reda. Ova funkcija je u Pascalu izgubila značaj, jer postoji readln koja učitava cijeli red odjednom.

Primjeri i zadaci

Sa punim rezervoarom kapaciteta V litara pređen je put od S kilometara.

Napisati program kojim se računa potrošnja automobila u litrima na 100 km. Ispis prikazati sa tačnošću (u formatu) sa dvije decimale.

```
program PotrosnjaGoriva;
uses WinCrt;
var
  V, S, potrosnja : real;

begin
  write('Unesite kapacitet rezervoara: ');
  readln(V);
  write('Unesite predjeni put: ');
  readln(S);
  potrosnja:=V*100/S;
  writeln('Potrosnja na 100 km je: ', potrosnja:6:2, ' l');
end.
```

Date su dvije tačke u koordinatnom sistemu, zadate svojim koordinatama.

Izračunati njihovo rastojanje od koordinatnog početka redom. (*Pitagora*)

```
Program rastojanje;
uses winCRT;
var x1,x2,y1,y2,d1,d2:real;
    {x1,y1 koordinate prve tacke}
    {x2, y2 koordinate druge tacke}
    {d1, d2rastojanje tacaka od koordinatnog pocetka}

begin
  writeln('Unesi koordinate prve tacke');
  readln(x1,y1);
  writeln('Unesi koordinate druge tacke');
  readln(x2,y2);

  d1:=sqrt(sqr(x1)+sqr(y1));
  d2:=sqrt(sqr(x2)+sqr(y2));

  writeln('Rastojanje prve tacke i koordinatnog pocetka ',d1:8:3);
  writeln('Rastojanje druge tacke i koordinatnog pocetka ',d2:8:3);
end.
```

Napisati program koji za unešeni napon U i struju I sa tastature izračunava otpor i snaga kola.

Rezultat prikazati u formatu od 6 mhesta sa 3 decimale.

```
program snaga;
var u,i,r,p : real;
begin
  Write('Unesi napon U kola : '); ReadLN(u);
  Write('Unesi struju I kola : '); ReadLn(i);
  r := u/i;
  p := u*i;
  WriteLn('Otpor kola je : ',r:6:2,' Snaga kola je : ',p:6:3);
  ReadLn
End.
```

Putovanje između mjesta A i B traje n sekundi. Sračunaj koliko je to sati, minuta i sekundi.

```
program pSati;
Uses winCRT;
var
  n,sat,min,sek : integer;
begin
  ClrScr;
  Write('Unesi sekunde : ');
  ReadLn(n);
  sat := n div 3600;
  sek := n mod 3600;
  min := sek div 60;
  sek := sek mod 60;
  WriteLn('sati = ',sat:5, ' minuta = ',min:5,' sek = ',sek:5);
  ReadLn
End.
```

Napisati program kojim se vrši prevodjenje količine tečnosti iz galona u litre, ako je 1 galon = 4.54 litra. (*koliko je litara, ako znamo koliko je galona*)

Ukoliko se unese negativan broj javiti grešku.

Ispis prikazati sa tačnošću (u formatu) sa dvije decimale.

```
program IzGuLit;
uses WinCrt;
var
  g, lit : real;
begin
  write('Unesite kolicinu tecnosti u galonima: ');
  readln(g);
  IF g>=0 then
  begin
    lit := g*4,54;
    writeln('Odgovarajuca kolicina u litrima je: ', lit:8:2 );
  end
  else writeln('Greska kod unosa ');
end.
```

Nacrtati dijagram i napiši program koji kad su unešena dva broja a i b, veći dijeli sa 3, a manji množi sa 4 i ispisuje rezultate te operacije (*veći podjeljen sa 3 i manji pomnožen sa 4*).

```
program brojevi;
uses wincrt;
var broja,brojb:integer;

begin
  writeln('Unesi dva broja');
  readln(broja,brojb);

  IF broja>brojb then
    Writeln (broja/3,brojb*4)
  else
    writeln(broja*4,brojb/3);
end.
```

Neka se sa tastature unose brojevi n_1 , n_2 , i n_3 . Napiši program kojim se promjenljivoj max dodjeljuje najveća vrijednost od unesenih brojeva. Rezultat prikaži u formatu od 8 mesta sa 2 decimalna.

```
program pMax3;
Uses winCRT;
var
  n1,n2,n3,max : real;
begin
  ClrScr;
  Write('Unesi n1 : ');
  ReadLn(n1);
  Write('Unesi n2 : ');
  ReadLn(n2);
  Write('Unesi n3 : ');
  ReadLn(n3);
  max := n1;
  if (n2 >= max) then max := n2;
  if (n3 >= max) then max := n3;
  WriteLn('Najveci uneseni broj je:',max:8:2);
  ReadLn
End.
```

Neka se sa tastature unose celi brojevi n_1 , n_2 , i n_3 . Napiši program kojim se sračunava ukupan broj negativnih brojeva. Rezultat prikaži u formatu od 5 cjelih mesta.

```
program progSng;
Uses winCRT;
var
  n1,n2,n3,s : integer;
begin
  ClrScr;
  Write('Unesi n1 : ');
  ReadLn(n1);
  Write('Unesi n2 : ');
  ReadLn(n2);
  Write('Unesi n3 : ');
  ReadLn(n3);
  s := 0;
  if n1 < 0 then s := s+1;
  if n2 < 0 then s := s+1;
  if n3 < 0 then s := s+1;
  WriteLn('Ukupan broj negativnih brojeva je :',s:5);
  ReadLn
End.
```


Napisati program koristeći instrukciju for kojom se računa zbir brojeva od 1 do 100 koji su djeljivi sa 7 i sa 3.

```
program progZ2;
Uses winCRT;
var
  s, i : integer;
begin
  ClrScr;
  s :=0;
  for i:=1 to 100 do
    if ((i mod 7 =0) and (i mod 3 = 0)) then s :=s+i;
  WriteLn("Trazeni zbir je ',s:5);
  ReadLn
End.
```

Napisati program koristeći instrukciju for kojom se računa zbir brojeva od 1 do 100 čija je zadnja cifra 9.

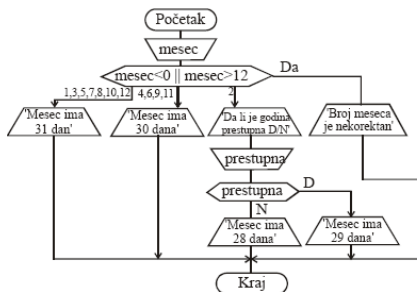
```
program prog;
Uses winCRT;
var
  s, i : integer;
begin
  ClrScr;
  s :=0;
  for i:=1 to 100 do
    if ((i mod 7 =0) and (i mod 3 = 0)) then s :=s+i;
  WriteLn("Trazeni zbir je ',s:5);
  ReadLn
End.
```

Napisati program kojim se izračunava suma neparnih brojeva od 1 do 99.

```
program sumaNeparnih;
uses WinCrt;
var
  i, s : integer;
begin
  s:=0;
  i:=1;
  while i<99 do
    begin
      s:=s+i;
      i:=i+2;
    end;
  writeln('Suma neparnih brojeva je: ', s);
end.
```

Nacrtaati dijagram i napisati program koji za unijeti broj mjeseca (na primjer, 1=januar, 2=februar, itd) ispisuje njegov broj dana.

U slučaju unijete vrijednosti 2 pitati korisnika da li je godina prestopna.


```

program DaniM;
uses WinCrt;
var
  mjesec : integer;
  prestupna : char;

```

```

begin
  write('Unesite broj mjeseca od 1 do 12: ');
  readln(mjesec);

```

```

if (mjesec<1) or (mjesec>12)
  then writeln('Broj mjeseca je nekorektan')
  else
    case mjesec of
      1,3,5,7,8,10,12 : writeln('Mjesec ima 31 dan');
      4,6,9,11 : writeln('Mjesec ima 30 dana');
      2 :
        begin
          write('Da li je godina prestupna (D/N)?');
          readln(prestupna);
          if (prestupna='D') or (prestupna='d')
            then writeln('Mjesec ima 29 dana')
            else writeln('Mjesec ima 28 dana');
          end;
        end;
    end;
end;

```

```
end.
```

String može da se shvati kao niz karaktera. Upišite neki string sa tastature, a onda napišite program koji će ispisati predhodno unešeni string tako da u jednom redu bude redni broj znaka i znak (od početka do kraja stringa, svako slovo novi red. *Koristi komandu za dužinu stringa i petlju za ispis*)

```

PROGRAM PrLString;
USES WinCRT;
VAR
  i : Integer;
  s : String;
BEGIN
  Write('Unesi string ');
  Readln(s);
  FOR i := 1 TO LENGTH(s) DO
    Writeln(i, '-ti znak = ', s[i]);
  END.

```

Nacrtni dijagram i napisati program kojim se u zadatom tekstu - stringu s (koga unesemo sa tastature), broji pojavljivanje datog znaka x. (Izračunaj koliko je slova u tekstu)

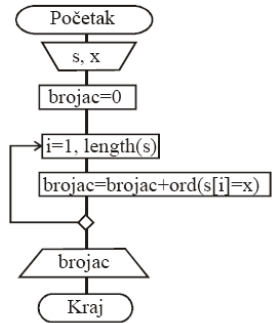
```

program BrojZnakova;
uses WinCrt;
var i, brojac : integer;
s : string;
x : char;

begin
write('Unesite tekst: ');
readln(s);
writeln('Unesite znak x: ');
readln(x);

brojac:=0;
for i:=1 to length(s) do
brojac:=brojac+ord(s[i]=x);
writeln(x,' se pojavljuje ',brojac,' puta. ');
end

```


Neka su data dva niza xx i yy od po pet članova. Napiši program kojim se računa ukupan broj parova nizova koji na istom indeksu imaju jednake elemente.

```

program pet;
Uses winCRT;
type niz=array[1..100] of real;
var
xx, yy : niz;
i, br: integer;
begin
ClrScr;
for i := 1 to 5 do
begin
Write('Unesi - ',i:3,' clan niza xx : ');
ReadLn(xx[i])
end;
for i := 1 to 5 do
begin
Write('Unesi - ',i:3,' clan niza yy : ');
ReadLn(yy[i])
end;
br := 0;
for i := 1 to 5 do
if (xx[i] = yy[i]) then br := br+1;
WriteLn('Trazeni broj parova je: ',br:5);
ReadLn
End.

```

Naredni zadaci ilustruju otvaranje nove datoteke, te dodavanje i čitanje podataka iz postojeće datoteke.

Napisati program za unos podataka o automobilima.

Na početku definisati broj automobila n i podatke o vrsti (marka auta), godini proizvodnje, cijeni i registarskom broju smjestiti u **datoteku auto.txt**.

```
program UnosAuta;
uses wincrt;

type
  auto = record
    vrsta :string[18];
    godproiz :integer;
    cijena :integer;
    registar :string[10];
  end;

type
  niz=array[1..20] of auto;

var
  a:niz;
  f :text;
  n,i:integer;

begin
  assign(f, 'auto.txt');
  rewrite(f);
  writeln('Unijeti broj automobila: ');
  readln(n);

  for i:=1 to n do
    begin
      write('Unijeti vrstu automobila: '); readln(a[i].vrsta);
      write('Godina proizvodnje: '); readln(a[i].godproiz);
      write('Cijena automobila: '); readln(a[i].cijena);
      write('Registarski broj: '); readln(a[i].registar);

      { Smestanje informacija u fajl }
      writeln(f, a[i].vrsta);
      writeln(f, a[i].godproiz);
      writeln(f, a[i].cijena);
      writeln(f, a[i].registar);
    end;
  close(f)
end.
```

Napisati program za dodavanje n automobila u datoteku auto.txt.

```
program DodavanjeAuta;
uses wincrt;

type
  auto = record
    vrsta :string[18];
    godproiz :integer;
    cijena :integer;
    registar :string[10];
  end;

type
  niz=array[1..20] of auto;

var
  a:niz;
f :text;
  n,i:integer;
  ime:string;

begin
  writeln('Koliko automobila dodajete');
  readln(n);
  writeln('Unesi podatke');
  writeln;

assign(f, 'auto.txt');
append(f);
  for i:=1 to n do
    begin
      write('Unesi vrstu automobila: '); readln(a[i].vrsta);
      writeln(f,a[i].vrsta);
      write('Unijeti godinu proizvodnje: '); readln(a[i].godproiz); writeln(f,a[i].godproiz);
      write('Unijeti cijenu: ');
      readln(a[i].cijena); writeln(f,a[i].cijena);
      write('Unijeti registarski broj: '); readln(a[i].registar); writeln(f,a[i].registar);
      writeln;
    end;
  close(f);
end.
```

Iz formirane datoteke auto.txt pročitati podatke o automobilima i izračunati ukupnu vrijednost svih automobila zadate vrste automobila. Ispisati na ekranu vrstu, godinu proizvodnje i cijenu automobila koji su proizvedeni poslije zadate godine.

```
program Automobil;
uses wincrt;

type
  auto = record
    vrsta :string[18];
    godproiz :integer;
    cijena :integer;
    registar :string[10];
  end;

type
  niz=array[1..20] of auto;

var
  a:niz;
  f :text;
  n,i,godina,zbir:integer;
  ime:string;

begin
  writeln('Vrsta auta');
  readln(ime);
  writeln('Unijeti godinu proizvodnje od koje se ispisuje vrsta i cijena automobila');
  readln(godina);

  assign(f, 'auto.txt');
  reset(f);
  zbir:=0;
  n:=1;
  writeln;
  writeln('Automobli proizvedeni poslije ',godina,' su: ');

  while not eof(f) do

begin
  readln(f,a[n].vrsta);
  readln(f,a[n].godproiz);
  readln(f,a[n].cijena);
  readln(f,a[n].registar);
  if a[n].vrsta=ime then
    zbir:=zbir+a[n].cijena;
    if a[n].godproiz>godina then
      writeln(a[n].vrsta, ': ',a[n].godproiz, ' god. ', a[n].cijena, ' KM');
    n:=n+1;
  end;
  writeln;
  writeln('Ukupna vrijednost svih automobila tipa ',ime, ' je ',zbir);
close(f)
end.
```

Napiši program kojim se u tekstualnu datoteku ucenik unose podaci: prezime i ime, mjesto stanovanja i adresa. Program završi kada se za prezime unese riječ 'kraj'.

```
program prog;  
Uses winCRT;  
Var  
  ucenik : text;  
  ime : string[25];  
  mjesto : string[15];  
  adresa : string[20];  
  x : real;  
begin  
  ClrScr;  
  assign(ucenik,'c:\ucenik.dat');  
  rewrite(ucenik);  
  while not (ime='kraj') do  
    begin  
      ClrScr;  
      Write('1. Prezime i ime : ');  
      ReadLn(ime);  
      WriteLn;  
      Write('2. Mjesto stanova. : ');  
      ReadLn(mjesto);  
      WriteLn;  
      Write('3. Adresa      : ');  
      ReadLn(adresa);  
      if not (ime='kraj') then  
        Write(ucenik,ime,mjesto,adresa);  
    end;  
  close(ucenik);  
  readln;  
end.
```

Napiši program kojim se iz prethodno formirane tekstualne datoteku ucenik, prikazuju na ekranu uneseni podaci.

```
program progdt1;  
Uses winCRT;  
Var  
  ucenik : text;  
  ime : string;  
  mjesto : string;  
  adresa : string;  
begin  
  ClrScr;  
  assign(ucenik,'c:\ucenik.dat');  
  reset(ucenik);  
  repeat  
    ReadLn(ucenik, ime, mjesto, adresa);  
    WriteLn;  
    Write(ime,' ',mjesto,' ', adresa);  
  until eoln(ucenik);  
  close(ucenik);  
  readln;  
end.
```